

**TURUN
YLIOPISTO**
Oikeustieteellinen
tiedekunta

Hovioikeuden presidentin kieltolakituomio

Alexi Kävyin tuomarinuran alku- ja loppuvaiheiden tarkastelu

Turun hovioikeuden historia

ON-työ/Tutkielma

Laatija:

Olli Eerola

10.1.2025

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

ON-työ / Tutkielma

Oppiaine: Oikeustiede

Tekijä: Olli Eerola

Otsikko: Aleksi Käpy Turun hovioikeudessa

Ohjaaja: Mia Korpiola

Sivumäärä: 18 sivua

Päivämäärä: 10.1.2025

Aleksis Käpy oli Turun hovioikeuden 34. presidentti, jonka ura päättyi kieltolakituomioon. Käpy oli jäänyt kiinni juopottelusta keväällä 1924, jolloin alkoholin juonti oli lailla kiellettyä.

Tutkielman ensimmäisessä osassa verrataan Kävyä urakehitystä häntä edeltäneisiin hovioikeuden presidentteihin, missä tarkastelussa huomataan, että Käpy eteni melko tavanomaista tapaa ja tahtia eteenpäin tuomarinurallaan, kunnes hänestä tuli poikkeuksellisen nuorena iässä hovioikeuden presidentti. Lisäksi tutkielmassa arvioidaan, miten Käpy on poliittisesti asennoitunut tuomarinuransa alkuvaiheilla, joka ajoittui Venäjän ensimmäisen sortokauden ajalle 1899–1905.

Tutkielman toisessa osassa tarkastellaan syksyllä 1924 annettuun kieltolakituomioon liittyneitä tapahtumia, ja vertaillaan asiasta uutisoineiden sanomalehtien puoluesidonnaisuutta näiden tekemiin uutisointiratkaisuihin. Tutkielmassa todetaan, että poliittiset motiivit näkyvät uutisoinnissa selvästi, mikä havainnollistaa hyvin ajan poliittista ilmapiiriä.

Avainsanat: Aleksis Käpy, hovioikeudet, oikeushistoria, poliittinen historia, sanomalehdet, tuomarit

Sisällys

Alexi Käpy Turun hovioikeudessa ..... Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

Lähteet..... VI

1	Johdanto.....	1
2	Huomioita tuomarinuralta	3
	2.1 Urakehityksen vertailua edeltäjiin verrattuna.....	3
	2.2 Kävyn asenteet sortokauden aikaan 1899–1905	5
3	Kieltolakituumio	8
	3.1 Oleelliset tapahtumat tuomioon liittyen.....	8
	3.2 Poliittinen asenneilmasto 1920-luvulla ja muutama huomio sanomalehdistä .	12
	3.3 Sanomalehtikirjoittelun vertailu	13
4	Johtopäätökset	18

Lähteet

Kirjallisuus

Björne, Lars, "...syihin ja lakiin eikä mielivaltaan...": tutkimus Turun hovioikeuden poliittisista oikeudenkäynneistä vuosina 1918-1939. Suomalainen lakimiesyhdistys 1977

Honka, Olavi, Muistelmia ja mielipiteitä. WSOY 1972.

Kempainen, Jukka, Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot : Korkein oikeus, ihmiset ja yhteiskunta 1918-1990. VAPK-kustannus 1992

Kivitalja, Eero, Sortovuosien tapahtumia. Tekijän kustantama 1961.

Käpy, Aleks, Esitelmä Turun hovioikeuden 300-vuotisjuhlassa 31. lokakuuta 1923. Tuntematon kustantaja 1923.

Nygård, Toivo– Salokangas, Raimo – Tommila, Päiviö, Suomen lehdistön historia. 2, Sanomalehdistö suurlakosta talvisotaan. Kustannuskiila 1987

Westerlund, A. W – Käpy, Aleks, Turun hovioikeuden presidentit, jäsenet ja virkamiehet 1623-1923 : elämäkerrallisia ja sukuhistoriallisia muistiinpanoja. 1 nide. Turku: H. Edgrenin kirjakauppa, 1923.

Medialähteet

Helsingin Sanomat 19.6.1924

Kansan Lehti 11.7.1924, 27.8.1924, 29.8.1924, 17.1.1925

Lakimies, 01.01.1933, nro IV

Liitto 24.8.1924, 27.8.1924, 29.8.1924 31.8.1924, 17.1.1925

Suomen Virallinen Lehti 19.1.1925

Turun Sanomat 19.6.1924, 24.8.1924,

Työväenjärjestöjen Tiedonantaja 26.8.1924, 27.8.1924, 28.8.1924 29.8.1924, 30.8.1924, 2.1.1925, 17.1.1925, 19.1.1925

Uusi Aura 24.8.1924, 17.1.1925, 20.1.1925, 1.3.1925

Muut lähteet

Forsström, Johanna: Käpy, Aleks. Kansallisbiografia-verkkójulkaisu. Studia Biographica 4. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 1997– Julkaistu 21.3.2005
<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kbg-002027>, luettu 19.12.2024

Tilastokeskuksen rahanarvomuunnin

<https://stat.fi/tup/laskurit/rahanarvonmuunnin.html> (luettu 20.12.2024)

1 Johdanto

Aleksi Käpy oli Turun hovioikeuden 34. presidentti, jonka tuomarinura päättyi kieltolakituomioon. Käpy oli korjattu kaupungilta humalassa talteen putkaan aikana, jolloin juominen oli lailla kielletty.

Kävyn tuomarinura Turun hovioikeudessa tapahtui niin alku- kuin loppupäästään kiinnostavien poliittisten jännitteiden ajalla. Asessorin toimen vuonna 1903 Käpy aloitti hovioikeudessa, josta oli juuri erotettu kosolti virkakuntaa siitä syystä, etteivät he olleet suostuneet toimimaan Venäjän keisarin antamien asetusten mukaisesti. Kävyn hovioikeuden presidenttiyden loppupäässä taas Turun hovioikeus oli saanut politisoituneen leiman varsinkin vasemmiston silmissä, joka suhtautui vihamielisesti koko instituutioon.

Juopottelujutun tapahtumainkulku on mielenkiintoinen. Keväällä 1924, huhtikuisena sunnuntaiaamuyönä, poliisit löysivät Kävyn kaupungilta kahden muun miehen kanssa ilmeisen kovassa humalassa ja laittoivat kolmikon putkaan selvittämään päänsä. Poliisit olivat valmiita jättämään asian sikseen ja pidättäytymään asian eteenpäin viemisestä, mutta juoru tapauksesta eli vahvasti. Kävyn kannalta epäonnisesti tapaukseen liittyi Helsingin poliisin ja raittiuslautakunnan kiista (raittiuslautakunnan puheenjohtaja halusi korkeat herrat tilille, poliisi taas halusi suojella valtion virkamiehiä häväistykseltä), minkä lomassa tieto tapauksesta saavutti mm. oikeuskanslerin ja kriittisesti valtion virkamiehiin suhtautuneen vasemmistolehdistön. Lopulta Käpy joutui juopottelusta syytteeseen ja tuomittiin asiasta syyllisenä.

Juopottelujutun uutisoinnin sisältö- ja sävyerot havainnollistavat ajan poliittisen vastakkainasettelun henkeä: oikeistoon asemoituneet sanomalehdet eivät kirjoittaneet asiasta, kun taas vasemmistolaiset lehdet pitivät asiaa yllä lukuisissa jutuissa ja ivaavissa pakinoissa.

Eri poliittisia suuntauksia edustaneet sanomalehdet muodostavat työssä päälähteeni.

Ajankuvaa ja historiaa on hahmotettu aikakautta koskevien historiankirjojen ja -tutkimusten avulla.

Tutkimuksen ensimmäisessä osassa tarkastelen Kävyn uraa hovioikeuden presidentiksi ja vertailen hänen urakehitystään häntä edeltäneisiin Turun hovioikeuden presidentteihin. Lisäksi arvioin Kävyn poliittisia asenteita, ja erityisesti niiden vaikutusta ensimmäisen

sortokauden ajalla hänen uransa. Tutkimuksen toisessa osassa käyn läpi Kävyn kieltoakituomion tapahtumainkulun sanomalehtikirjoitusten pohjalta. Lisäksi vertailen kirjoitusten sävyjä ja arvioin, miten lehtien edustamat aatteet ovat ilmenneet tehdyissä uutisratkaisuisissa.

2 Huomioita tuomarinuralta

2.1 Urakehityksen vertailua edeltäjiin verrattuna

Alexi Käpy syntyi Kankaanpäässä 21. heinäkuuta vuonna 1871. Kävyin isä oli vuonna 1839 syntynyt Kaarle Juhana Alfred Alander, josta tuli sittemmin Ulvilan piirin kruununnimismies. Kävyin äiti oli vuonna 1838 syntynyt Eva Sofia Forsman. Forsmanin isä taas oli kirkkoherra, lääninrovasti ja filosofiantohtori. Sosioekonomisesti Käpy tuli siis hyvästä taustasta.¹

Käpy siirtyi Helsinkiin yliopisto-opintoihin hieman alle seitsemäntoistavuotiaana. Käpy oli opintojen ja tuomioistuinnan tavanomaisten välietappien suorittamisajankohdista saadun tiedon valossa ripeä etenemään urallaan. Alexi Käpyä koskevassa kansallisbiografian artikkelissa todetaan hänen olleen lahjakas opinnoissaan.² Omanikäisessä viiteryhmissään tämä pitää varmasti paikkansa siltä osin, kun kyse on ylioppilastutkinnon ja yliopisto-opintojen suorittamisesta. Kuitenkin vertailtaessa Kävyin urakehitystä häntä edeltäneisiin hovioikeuden presidentteihin, näyttäytyy hänen urakehityksensä varsin tavanomaiselta. Tämä on toki ymmärrettävää huomioiden, että Turun hovioikeuden presidenttiys on ollut ehdottomia eliittivirkoja, johon on hakeutunut ja pyrkinyt kyvykkäitä ja ahkeria henkilöitä.

Kävyin urakehitystä tässä tutkielmassa on verrattu 11:ä Käpyä edeltänyttä Turun hovioikeuden presidentin urakehitykseen, mikä käsittää Turun hovioikeudessa vuosina 1799–1925 (Käpy mukaan lukien) toimineet presidentit.³

Oikeustutkinnon Käpy suoritti yliopistossa tässä vertailussa tavanomaisessa ajassa. Kävyin on merkitty suorittaneen tutkintonsa 17. joulukuuta 1892. Tutkinnon suorittamiseen Käpyltä kesti 4 vuotta ja 6 kuukautta.

Tutkinnon suorittamiseen kulunut aika näyttää kasvaneen ajan myötä tasaisesti. Vertailussa varhaisimmin tutkintonsa suorittaneet Adolf Tandefelt, Adolf Fredric von Willebrand ja Carl Friedric Richter, jotka kaikki suorittivat opintonsa 1700-luvulla, suorittivat kaikki opintonsa alle kolmen vuoden ajassa. (Toisaalta myös vuonna 1799 tutkintonsa suorittanut Eric Wallensköld käytti opintoihinsa 5 vuotta ja 8 kuukautta. Siten suoraa johtopäätöstä siitä, että

---

¹ Westerlund – Käpy 1923, s. 83

² Forsström 2005

³ Vertailu perustuu teoksen Westerlund – Käpy 1923 tietoihin, s. 54–85

tutkinnon suorittaminen 1700-luvun puolella olisi ollut automaattisesti nopeaa, ei voida tehdä.)

Vertailujoukosta seitsemän henkilöä suoritti tutkintonsa 1800-luvulla, ja heistä neljä alle viiden vuoden: Carl Robert Procopé (1 v. 4 kk.), Gustaf Fredrik Rotkirch (3 v. 8 kk.), Daniel Woldemar Åkerman (3 v. 2 kk.) ja Alfred Alekski Käpy (4 v. 6 kk.). Kävyn voidaan siis sanoa hoitaneensa yliopisto-opintonsa normaaliajassa.

Joukon seitsemästä 1800-luvulla tutkintonsa suorittaneista kaikki auskultoivat itsensä varatuomariksi paitsi Carl Robert Procopé. Käpy on vertailujoukon nuorin varatuomariksi nimittämisen aikaan, 24 vuotta ja 5 kuukautta. Ero ei silti ole merkittävä vertailujoukkoon, sillä kaikki vertailtavat henkilöt ovat olleet vastaavassa vaiheessa iältään 24–28 vuoden haarukassa.

Vertailtavista kahdestatoista presidenteistä vain kuusi toimi asessorina tuomioistuimessa, Käpy yhtenä näistä kuudesta. Asessoriksi nimitettäessä 13. lokakuuta 1903 Käpy oli 32 vuoden ikäinen. Kaksi muuta, Carl Arvid Hallenborg ja Carl Robert Procopé, olivat Kävyn kanssa suunnilleen samanikäisiä tullessaan nimitetyksi asessoriksi. Selvästi nuorempana asessorin toimen aloitti Carl Friedric Richter (28 v.), kun taas selvästi vanhempana aloittivat Lars Theodor van Hellens (38 v.) ja Daniel Woldemar Åkerman (41 v.). Asessorina aloittamisen iän puolesta voidaan todeta, että Käpy on edustanut normaalia etenemistähtia urallaan.

Hovioikeuden presidenttinä aloittaessaan 12. tammikuuta 1912 Käpy oli 41-vuotias ja tässä tilanteessa hän on ollut koko vertailujoukon nuorin. Silmiinpistävää on, että vertailujoukon toiseksi nuorin presidentti on ollut Gustaf Waldemar Hirwikanta, joka oli aloittaessaan 48-vuotias, ja yhdessä Kävyn kanssa he ovat vertailujoukon ainoat alle 50-vuotiaina presidenttinä aloittaneet. Vertailun vuoksi: yli 60-vuotiaina aloittaneita vertailujoukossa on 3 henkilöä, ja koko vertailujoukon keskiarvoikä presidenttinä aloittaessa on 56 vuotta. Käpy oli siis aloittaessaan 41-vuotiaana poikkeuksellisen nuori Turun hovioikeuden presidentti.

Verratessa edeltäviin yhteentoista hovioikeuden presidenttiin Kävyn voidaan kuitenkin todeta edenneen tuomarinurallaan melko tavanomaista tahtia asessoriksi asti, kunnes hänet on nimitetty yllättävän nuorena hovioikeuden presidentiksi.

2.2 Kävyn asenteet sortokauden aikaan 1899–1905

Helmikuun manifestista 15.2.1899 alkoivat sortovuodet, joiden yleisesti katsotaan päättyneen vuoden 1905 marraskuun manifestiin. Sortovuosina Suomessa vaikutti kolme merkittävää poliittista klikkiä: ruotsalaiset, myöntyväiset vanhasuomalaiset ja vastarintaa kannattaneet nuorsuomalaiset. Ruotsalaiset halusivat pitää kiinni asemastaan yhteiskunnassa; vuoteen 1902 asti ruotsi oli virkakieli Suomessa, ja ylimpiä virkoja pitivät hallussaan lähinnä ruotsinkieliset. Venäjän keisarin uudistukset, mm. virkakielen muuttamisesta venäjän kieleen, uhkasivat olennaisesti ruotsalaisten asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Vanhasuomalaiset olivat diplomatian kannalla ja karttoivat vastarintatoimenpiteitä kriisin eskaloitumisen pelossa. Lisäksi vanhasuomalaiset näkivät sortovuosien myllerryksessä myös mahdollisuuden vakiinnuttaa suomen kielen asema kansakunnassa. Nuorsuomalaiset taas olivat vastarinnan ja perustuslain kunnioittamisen kannalla; Venäjän keisarin manifestit olivat yksiselitteisesti lainvastaisia, ja niitä tuli vastustaa.

Lainsoveltajat, eli viranomaiset ja tuomioistuimet, olivat sortokauden aikana ajoittain sekaannuksen tilassa liittyen siihen, mitä oikeusohjeita tulisi noudattaa, keskenään ristiriidassa olevaa Suomen lainsäädäntöä vai keisarin antamia asetuksia ja määräyksiä.⁴

Turun hovioikeus otti asiaan kantaa tammikuussa 1903 katsoen, ettei se voi noudattaa keisarin asetuksia ja niihin perustuvia senaatin käskyä, koska ne olivat Suomen lain vastaisia. Tähän reaktiona keisari antoi reskriptin, jolla erotettiin 3 hovioikeudenneuvosta, 8 asessoria, yksi kanneviskaali, yksi varakanneviskaali ja kaksi notaaria. Keisarin päätöksen taustalla oli toimituskunnan päällikkö Enebergin diplomaattinen työ kenraalikuvernööri Bobrikov kanssa; vaihtoehtona olisi ollut hovioikeuden lakkautus. Erotettujen tilalle nimitettiin myöntyväistä virkakuntaa.⁵

Käpy siirtyi Turun hovioikeuteen notarioksi 8.5.1903 ja asessoriksi 13.10.1903.⁶ Kävyn pääsemiseen hovioikeuteen on luonnollisesti vaikuttanut virkakunnan vaihtuminen samana vuonna. Turussa virkojen täyttämisen todettiin olevan vaikeuksia, koska venäläiset eivät hyväksyneet ruotsalaisten lakimiesten nimityksiä. Tämä johti virkakunnan suomalaistumiseen

---

⁴ Kivitalja 1961, s. 123–126

⁵ Kivitalja 1961, s. 123–126

⁶ Westerlund – Käpy 1923, s. 83–85

lyhyessä ajassa, ja arvatenkin miehistöpula on myös edesauttanut muun muassa Käpyä etenemään urallaan, kun viroista kilpailevien juristien määrä on nopeasti pienentynyt.⁷

Kävyn poliittisista asenteista ei ole löytynyt tähän tutkimukseen sortokausien ajalta suoria kirjallisia kannanottoja, mutta hovioikeuteen siirtyminen 1903 voidaan nähdä myöntyväisyyssaatteen hyväsyvänä tekona. Perhepiiristään Käpy on voinut nähdä vanhasuomalaiseen aatteeseen mallia, sillä vanhasuomalaisen puolueen yksi johtohahmoista Yrjö Sakari Yrjö-Koskinen oli Kävyn eno.⁸ Suomenmielistä tendenssiä on nähtävissä myös siinä, että Käpy, jonka alkuperäinen sukunimi oli ruotsinkielinen Alander, vaihtoi nimensä Kävyksi 15.5.1904.⁹

Suomen kielen käyttöön ja asemaan virkakielenä Käpy näyttää osoittaneen kiinnostusta tasaisesti läpi työuransa. Työ hovioikeudessa ennen asessorin- tai tuomarinvirkoja käsitti suomen kielen kääntäjän töitä vuosina 1897–1901. Lisäksi hän toimi Turun yliopiston hoitokunnan ja keskuskomitean puheenjohtajana vuosina 1917–1926, eli suomalaisen tieteen edistäjänä.¹⁰ Anekdoottina mainittakoon, että Käpy piti Turun hovioikeuden syksyllä 1923 pidetyssä 300-vuotisjuhalassa esitelmän hovioikeuden historiasta keskittyen lähinnä hovioikeuden alkuvaiheisiin 1600-luvulla. Esityksensä loppupuolella hän sivuaa suomen kielen asemaa virkakielenä: ”On ymmärrettävää, että hovioikeus kohdistaa tarmonsä säännöllisemmän, puolueettomamman ja voimallisemman lainkäytön aikaansaamiseen ei tullut sanottavasti valvoneeksi, että maan valtakielen, suomenkielen, oikeudet oikeushoidon alalla tulivat riittävästi huomioonotetuiksi.”¹¹

Yhtenä vanhasuomalaiseen/myöntyväisen toiminnan yhtenä ydinperusteena oli suomen kielen vakiinnuttaminen virkakielenä¹², ja Kävyn voidaan katsoa toimineen osana myöntyväisyysklickiä toimiessaan hovioikeudessa aikavälin 1903–1907. Toisaalta tätä vastaan voi argumentoida opportunistiperusteella; ehkä Käpy vain näki tien olevan auki hyviin virkoihin, ja teki omassa poliittisessä ajattelussa vaadittavat kompromissit.

Itsestäänselvin todiste Kävyn poliittisesta ajattelusta käy ilmi hänen toiminnastansa vanhasuomalaisen puolueen kansanedustajana, jona hän toimi valtiopäivillä 1907, 1908 ja

---

⁷ Kivitalja 1961, s. 130

⁸ Lakimies, 01.01.1933, nro IV, s. 67 (Asia mainitaan Kävyn muistokirjoituksessa)

⁹ Westerlund – Käpy 1923, s. 85

¹⁰ Westerlund – Käpy 1923, s. 83–85, Forsström 2005

¹¹ Käpy 1923, s. 27

¹² Kivitalja 1961, s. 196

1909.¹³ Tästä ei kuitenkaan voida vetää suoraa johtopäätöstä siihen, että Käpy kannatti näitä aatteita myös kyseisen vuosikymmenen alussa, joskin hieman todennäköisemmäksi se sen johtopäätöksen tekee.

Kovin pitkälle meneviä tulkintoja Kävyin poliittisista motiiveista ei voi vuoden 1903 osalta tehdä. Mitään ensi käden kirjallista aineistoa hänen ajattelustaan ei ole saatu tähän tutkimukseen arvioitavaksi. Näin ollen sen erottaminen, onko Kävyin työskentely Turun hovioikeudessa ajalla 1903–1907 ollut enemmän poliittisen aatteen toteuttamista vai yksinkertaista opportunistia, jää avoimeksi.

---

¹³ Forsström 2005

3 Kieltolakituomio

3.1 Oleelliset tapahtumat tuomioon liittyen

Käpyä vastaan nostettiin elokuussa 1924 syyte kieltolakirikoksesta, mistä uutisoitiin laajasti. Monessa uutisessa todettiin, että asiasta on jo pidempään julkisena salaisuutena puhuttu, ja asia on saanut virallisen vahvistuksen syyteen nostamisen myötä. Sosiaalidemokraattisen Kansan Lehden uutisessa kerrotaan, että tapaus sattui aikaisin keväällä, Käpy korjattiin humaltuneena Helsingissä putkaan yöksi poliisien toimesta, ja että syytetä ei alun perin nostettu, kun poliisit ovat halunneet selittää tapahtuneen sairaustapaukseksi. Lisäksi jutussa mainitaan, että tapauksesta ovat julkisesti kuluneen kesän aikana kiistelleet sanomalehtikirjoituksin Helsingin poliisimestari ja Helsingin raittiuslautakunnan puheenjohtaja. Tällöin tapauksesta on vielä puhuttu nimeämättä Käpyä. Uutisissa mainitaan asian käsittelypäiväksi 28. elokuuta, eli uutisten julkaisusta seuraava päivä.¹⁴

Kävyn nimi tuli siis esiin ensimmäisen kerran julki juopottelujuttuun liittyen 27.8.1924 julkaistuissa uutisissa. Mainitun Helsingin poliisimestarin ja Helsingin raittiuslautakunnan puheenjohtajien kiista nosti jo tapauksen tunnettavuutta ennen kuin asiasta nostettiin syyte Käpyä vastaan.

Turun Sanomat julkaisi edellä mainittua kiistaa koskevan pakinan 19. kesäkuuta. Pakinassa todetaan, että riidan osapuolet ovat Helsingin raittiuslautakunnan puheenjohtaja teollisuusneuvos Paloheimo ja Helsingin kaupungin poliisimestari Honkanen. Tekstissä kerrotaan, että Paloheimo on saanut kuulla kolmen sivistyneistöön kuuluvan miehen tulleen pidätetyksi, mutta päästetyn vapaaksi syytteitä nostamatta. Pidätettyjen osalta mainitaan ainoastaan heidän kuuluneen sivistyneistöön. Pidätyksen syytä, eli juopottelua, ei pakinassa todeta, mutta se on ymmärrettävissä tekstin asiayhteydestä huomioiden, että asiasta kiinnostunut Paloheimo on nimenomaan Helsingin raittiuslautakunnan puheenjohtaja. Pakinassa kerrotaan lisäksi, että Paloheimo on luvatta kahteen kertaan mennyt selaamaan poliisin rekisteritietoja, mutta toisella kerralla jäänyt kiinni ja poistettu poliisin tiloista. Sittemmin siitä, onko raittiuslautakunnan puheenjohtajalla oikeus tarkistaa poliisin rekisteritietoja, on noussut kiista Paloheimon ja poliisimestari Honkasen välille. Niin kuin pakinassa todetaan: ”Siitä se vain alkoi, tämä kahden herrasmiehen riita. Se on kiertänyt

---

¹⁴ Liitto, Kansan Lehti, Työväenjärjestöjen Tiedonantaja 27.8.1924

sosiaaliministeriön, sisäministeriön ja maaherran ja on nyt jälleen sisäministeriössä odottamassa lopullista ratkaisua”. Kiista on siis muodostunut todelliseksi arvovaltakamppailuksi, johon on joutunut ottamaan kantaa useampi korkea valtiollinen taho.¹⁵

Helsingin Sanomissa samana päivänä (19.6.1924) julkaistussa jutussa tulee esiin poliisimestari Honkasen näkemys kiistasta. Jutussa todetaan poliisimestarin halunneen puhua asiasta julkisesti, koska Paloheimo on vienyt asian sosialiministeriön käsittelyyn. Turun Sanomien asiaa koskevassa pakinassa oleva vihjaus siitä, että Paloheimo olisi luvatta käynyt tarkastamassa poliisin asiakirjoja, osoittautuu vääräksi. Helsingin Sanomien jutussa Honkanen toteaa, että Paloheimo on päässyt tarkastelemaan asiakirjoja luvalla, mikä on sittemmin poliisissa ymmärretty jälkepäin lainvastaiseksi. Paloheimolle on siis ensin myönnetty lupa tarkastella asiakirjoja, mikä on sittemmin evätty. Jutussa kommentoidaan myös Kävyn ja tämän seurassa olleen kahden miehen pidättämiseen johtanutta tapausta (tässä kohtaa vielä nimettömästi):

- - Maaherralle lähettämästään lausunnosta poliisimestari antoi edellämämainitusta kolmesta pidätetystä henkilöstä seuraavia tietoja: Ensimmäinen niistä oli kaatuvatautinen, joka oli epähuomiossa tuotu poliisikamariin. Toisen, jolla oli tavattu 100 gr. konjakkia, oli lääkäri vaikean vatsavian takia määrännyt aina pitämään konjakkia varalta mukanaan. Kolmas oli eräs vanha sairaaloinen (sic) mies, joka ei lainkaan ollut nauttinut väkijuomia, mutta jonka käynti aina on hyvin horjuva. Poliisimestari huomauttaa lausunnossaan, että poliisin velvollisuus on suojella yleisöä häväistysjutuilta, ja että raittiuslautakunnan vaatimus saada puheenjohtajansa kautta ja tämän omasta aloitteesta tarkastaa poliisipöytäkirjoja ehdottomasti hylättäisiin. - -¹⁶

Otteesta ilmenee, että kolme miestä on tavattu juovuksissa ja korjattu putkaan. Poliisi on suhtautunut tapaukseen ymmärtävästi ja kolmea miestä suojelevasti. Perustelut, joilla poliisi on miehiä puolustanut, näyttäytyvät kaikessa epäuskottavuudessaan melko huvittavilta.

Kansan Lehti uutisoi 11.7 heinäkuuta, että kysymys raittiuslautakunnan oikeudesta tarkistaa poliisin asiakirjoja siirretään oikeuskanslerin arvioitavaksi.¹⁷

Oikeuskanslerin antoi päätöksensä asiassa elokuussa. Ensimmäiset uutiset asiasta julkaistiin 24. elokuuta. Oikeuskansleri katsoi asiassa, että raittiuslautakunnalla ei ole oikeutta tarkastaa

---

¹⁵ Turun Sanomat, 19.6.1924

¹⁶ Helsingin Sanomat 19.6.1924

¹⁷ Kansan Lehti 11.7.1924

poliisin asiakirjoja.¹⁸ Työväenjärjestöjen Tiedonantajan asiaa koskevassa uutisessa (26.8.) todetaan, että ”Paloheimo tahtoi saada tietoonsa erään korkeassa valtionvirassa olevan herrasmiehen nimen, joka oli pidätetty juopumuksesta, mutta joka kuitenkin oli päässyt jutusta, joutumatta edesvastuuseen rikoksestaan.” Tässä kohtaa huomio kolmesta pidätetystä miehestä on siirtynyt korkeassa valtionvirassa olevaan mieheen, eli arvatenkin Käpyyn.¹⁹ Tätä seuraavana päivänä (27.8.) uutisoitiin jo siitä, että oikeuskansleri oli määrännyt syytteen nostamisesta Käpyä vastaan, mikä viittaa siihen, että oikeuskansleri oli tullut asiasta tietoiseksi nimenomaan raittiuslautakunnan ja poliisimestarin välisen kiistan myötä.

Oikeudenkäynti pidettiin Helsingin raastuvanoikeudessa 28. elokuuta 1924. Asian käsittelyyn liittyi mielenkiintoinen yksityiskohta. Käsittelyä koskevassa uutisoinnissa todetaan, että journalisteja on asiaa käsittelevien tuomarien puolesta tarkoituksella harhautettu siten, että tuomarit ovat todenneet pitävänsä päivällä ruokailutauon, ja kun lehdistö on poistunut paikalta, on asia vähin äänin käsitelty.²⁰

Asiasta voi tehdä sen johtopäätöksen, että virkakunta on tahtonut niin sanotusti suojella omiaan tapauksen käsittelyyn liittyen. Uutisoinnista saa sen käsityksen, että paikalla on ollut paljon lehdistöä ja muuta yleisöä, joten asian julkinen käsittely olisi todennäköisesti ollut Kävyllä hyvin kiusallinen. Asian voi nähdä hyvin kyseenalaisena ja syytetyn eduksi puolueellisena ratkaisuna tuomioistuimelta. Väkisinkin asiasta saa sen vaikutelman, että tuomioistuin on ymmärtänyt ne poliittiset motiivit, minkä takia tapaus oli saanut huomattavaa julkista kiinnostusta. (Poliittisten seikkojen huomiointia ja oikeudenkäynnin julkisuuden rajoittamista voi pitää hyvin kyseenalaisena toimintana.)

Käpy tuomittiin syylliseksi juopumuksesta ja rangaistukseksi hänelle määrättiin 25 päiväsakkoa. Yksi päiväsakko oli sata markkaa, joten sakon kokonaissummaksi tuli 2 500 markkaa, mitä voidaan pitää tuntuvana rangaistuksena. Tuomioon ei sisällynyt muita rangaistusseurauksia kuin sakkotuomio, eli Käpy ei menettänyt virkaansa tuomion myötä. Asiassa on sovellettu rikoslain 43 luvun 6 pykälää, jossa on säädetty *nähtävästi juopuneena esiintyvän virkamiehen* rangaistusseurauksesta. Pykälän mukaan asiassa tuli tuomita vähintään kahdensadan ja enintään kolmentuhannen markan sakkorangaistus, ja tietyissä vakavimmissa

---

¹⁸ Liitto, Turun Sanomat, Uusi Aura 24.8.1924

¹⁹ Työväenjärjestöjen Tiedonantaja 26.8.1924

²⁰ Kansan Lehti, Työväenjärjestöjen tiedonantaja 29.8.1924. Liitto 31.8.1924

tekemuodoissa virantoimituksesta erottamisen.²¹ Tuomittu 2 500 markan sakko on siis ollut sakkorangaistusasteikon yläpäästä. Tilastokeskuksen rahanarvomuuntimen mukaan mainittu sakko vuoden 1924 ostovoimalla vastaa vuonna 2023 noin tuhatta euroa.²²

Tammikuun 17. päivänä vuonna 1925 uutisoitiin laajasti, että Kävyllle on myönnetty ero hovioikeuden presidentin tehtävästä. Uutisessa todetaan, että tasavallan presidentti on myöntänyt eron, jota Käpy on anonut. Uutisissa todetaan, että Käpy siirtyy todennäköisesti yksityiselle toimialalle.²³

Suomen virallisessa lehdessä julkaistiin 19. tammikuuta 1925 tieto, että valtioneuvoston esittelyssä tasavallan presidentti on myöntänyt Kävyllle eron ”pyynnöstä, sairauden perusteella”.²⁴

Uutisoinnin perusteella Käpy piti jäähyväistilaisuuden hovioikeudessa maanantaina 19. tammikuuta 1925. Kävyllä todetaan pitäneen lyhyen puheen, jossa hän ”kiitti kaikkia hyvästä yhteistyöstä, avuliaisuudesta ja suopeudesta”. Lisäksi todetaan hovioikeuden varapresidentti Havun lausuneen Kävyllle muun muassa, että hän toivoo, että ”lepo ja vähemmän kuluttava työ on palauttava presidentin terveyden”.²⁵

Viralliseksi syyksi Kävyllle asetettiin siis terveydelliset syyt. Ajallinen yhteys juopottelutuomion kanssa viittaa kuitenkin siihen, että kieltolakirikkomuksesta tuomittuna Kävyllä ei ollut edellytyksiä jatkaa arvovaltaisen Turun hovioikeuden johtoasemassa. Tämä virallinen syy on yhä kirjattuna kansallisbiografian Käpyä koskevassa artikkelissa.²⁶

Johtopäätöstä siitä, että Käpy on jättänyt hovioikeuden presidentin tehtävät juuri juopottelutuomion myötä, tukee Kävyllä alaisuudessa hovioikeuden virkamiehenä toimineen Olavi Hongan muistelmissa oleva asiaa koskeva maininta: ”Kun hän [Käpy] eräällä Helsingin matkalla joutui onnettomaan ristiriitaan silloisen ankaran kieltolain kanssa ja katsoi korkean asemansa tuomarina vaativan tämän vuoksi eroamisen virasta, tunsikin koko hovioikeus, nuorimmasta vanhimpaan, kärsineensä suuren menetyksen ja osoitti sen myös yksimielisesti hänelle.” Katkelma vahvistaa juopottelujutun olleen avainsyynä virasta poistumiselle. Lisäksi

---

²¹ Kansan Lehti, Työväenjärjestöjen tiedonantaja 29.8.1924. Liitto 31.8.1924

²² <https://stat.fi/tup/laskurit/rahanarvonmuunnin.html> (luettu 20.12.2024)

²³ Liitto, Uusi Aura, Työväenjärjestöjen Tiedonantaja 17.1.1925

²⁴ Suomen Virallinen Lehti 19.1.1925

²⁵ Uusi Aura 20.1.1925

²⁶ Forsström 2005

otteesta saa sen kuvan, että Käpy on tehnyt päätöksen oma-aloitteisesti, mitä on vaikea todistaa oikeaksi tai vääräksi.²⁷

Jätettyään hovioikeuden presidentin tehtävän Käpy siirtyi Kansallis-Osake-Pankin notariaattiosaston johtajaksi, missä toimessa hän toimi kuolemaansa 5. joulukuuta 1933 saakka.²⁸

3.2 Poliittinen asenneilmasto 1920-luvulla ja muutama huomio sanomalehdistä

1920-luku oli poliittisesti kiivasta aikaa. Taustalla oli tuore itsenäistyminen ja sisällissota, joka jakoi kansaa.

Tuomioistuimet, varsinkaan hovioikeudet, eivät olleet puolueettoman tuomionkäyttövallan maineessa, varsinkaan vasemmiston mielissä, joka suhtautui oikeuslaitokseen kielteisesti. Äärivasemmisto suhtautui tuomioistuimiin jyrkän kielteisesti. Tämän taustalla oli 1920-luvulla vallinnut valtiovallan ja kommunismin vastakkainasettelu; kommunismi koettiin valtiovaltaa uhkaavana ilmiönä, minkä takia niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa kriminalisoitiin kommunistiseen toimintaan osallistuminen.²⁹ *Björne* toteaa Turun hovioikeudessa 1918–1939 toiminutta virkakuntaa koskevassa tutkimuksessaan, että ”monilla hovioikeuden jäsenillä oli selvä poliittinen näkemys ja että he järjestään olivat porvarillisesti asennoituneita”.³⁰ Tämä on ollut luonnollisesti omiaan lisäämään vastakkainasettelua vasemmisto–oikeisto-osapuolten välillä.

Yksi paljon julkisuutta saanut kommunisteja koskenut oikeudenkäynti, ns. Rauhanpuolustajia vastaan, käytiin juuri Turun hovioikeudessa vuonna 1922. Lisäksi noin vuotta myöhemmin vuonna 1923 hovioikeudessa tuomittiin vasemmistoon kuulunut Suomen sosialistisen työväenpuolueen jatkona perustettu Suomen työväenpuolue lakkautettavaksi.³¹ Nämä tapaukset nostivat Turun hovioikeuden tunnettavuutta, ja Käpy automaattisesti profiloitui vasemmiston viholliseksi ollessaan tuomioistuimen presidentti.

---

²⁷ Honka 1972, s. 113

²⁸ Forsström 2005

²⁹ Kemppinen 1992, s. 133

³⁰ Björne 1977, s. 408

³¹ Nygård – Salokangas – Tommila 1987, s. 211

Asiassa on ironista se, että juuri Kävyyn on *Björnen* tutkimuksessa osoitettu suhtautuneen selvästi maltillisemmin vasemmistoon kuin valtaosa Turun hovioikeuden virkakunnasta.³² Näin ollen voidaan todeta, että Käpy kärsi asemastaan hovioikeuden presidenttinä siltä osin, kun hän sai osakseen vasemmiston antipatiat.

Tätä työtä varten kieltolakituomion uutisoinnin eroavaisuuksia on lähdetty vertailemalla eri poliittisten ryhmien äänenkannattajien uutisointia asiasta. Suomen sosialistista työväenpuoluetta edustaa Työväenjärjestöjen Tiedonantaja, sosiaalidemokraatteja Kansan Lehti, maalaisliittoa Liitto, kokoomusta Uusi Aura ja edistyspuoluetta Turun Sanomat.³³

Vertailtavista sanomalehdistä on löydettävissä muutamia huomionarvoisia ominaisuuksia. Maalaisliiton keskusjohdolla ei ollut suurta vaikutusvaltaa äänenkannattajiensa sisältöön, mikä teki lehdistä verrattain omaäänisiä.³⁴ Äärivasemmiston lehti Työväenjärjestöjen Tiedonantaja on myös ollut suhteellisen itsenäinen toimija, koska jopa sosiaalidemokraattiset lehdet olivat vasemmistoradikaalien silmissä porvarillisia lehtiä, eikä niiden kanssa ole siten ollut yhteistyötä.³⁵ Näin ollen asiasisällöltään yhtenevät uutiset lehdissä, jotka eivät juurikaan toimineet yhteistyössä, lisäävät uutisten todistearvoa ja uskottavuutta niiden paikkansapitävyydestä.

3.3 Sanomalehtikirjoittelun vertailu

Kokoomusta edustanut Uusi Aura ja edistyspuoluetta edustanut Turun Sanomat vaikenivat juopottelujutusta täysin. Käpyä koskevia Uudessa Aurassa julkaistuja artikkeleita syksyltä 1924, joissa olisi mainittu kevään juopottelutapauksesta tai asiaan liittyvästä oikeuskäsittelystä, ei ole löydettävissä. Huomionarvoista on, että maalaisliittoa, sosiaalidemokraatteja ja vasemmistoradikaalia liikettä edustaneet lehdet ovat uutisoineet ajallisesti ja asiallisesti yhtenevästi, eli kyseessä on ollut merkittävä ja laajalti huomioitu uutistapaus.³⁶

Päätös pidättäytyä asian uutisoinnista voidaan tulkita siten, että kyseessä on ollut lehden edustamalle porvarilliselle ideologialle vahingollinen tapaus. Vaikka Käpy tuomarina ei

---

³² Björne 1977, s. 172–175, 406

³³ Nygård – Salakangas – Tommila 1987, s. 212, 230, 246, 263, 278

³⁴ Nygård – Salakangas – Tommila 1987, s. 256

³⁵ Ibid. s. 211

³⁶ Syytteen noston osalta Liitto, Kansan Lehti, Työväenjärjestöjen Tiedonantaja 27.8.1924. Oikeudenkäynnin osalta Kansan Lehti, Työväenjärjestöjen tiedonantaja 29.8.1924. Liitto 31.8.1924

suoranaisesti ole voinut edustaa mitään puoluetta, on hänen puoluetustansa vanhasuomalaisessa puolueessa tiedostettu. *Björne* on spekuloinut, että tuomarinvirkaan kuuluva rooli voimassa olevan yhteiskuntajärjestyksen palvelijana on ollut omiaan luomaan konservatiivista asennetta tuomareissa.³⁷ Katsoisin, että vastaava oletus toimii myös toiseen suuntaan; porvarishenkistä ideologiaa kannattavan lehden on ollut helppoa ja luontevaa asettua järjestystä pitävän virkakunnan taakse, ja mainitun virkakunnan arvovaltappiot on voitu kokea myös samalla tavalla asennoituvien yhteisenä tappiona.

Uuden Auran asenne Käpyä kohtaan tulee havainnollistavasti ilmi Kävyen eron tullessa ajankohtaiseksi vuoden 1925 alussa. Uuden Auran uutisessa Kävyestä on otsikon ohessa edustava muotokuva, ja otsikossa todetaan Kävyen saaneen *pyytämänsä* eron.³⁸ Toki muodollisesti virasta poistuminen on mitä ilmeisemmin tehty eroanomus antamalla eikä esimerkiksi suoralla virasta erottamisella, mutta Uuden Auran muotoilu voidaan silti nähdä Käpyä suosivana muotoiluna, joka synnyttää mielikuvan Kävyen omaehtoisesta viran jättämisestä vailla ulkoa tulevia vaatimuksia. Esimerkiksi Työväenjärjestöjen tiedonantaja uutisoi neutraalisti vastaavana päivänä, että Käpy ”eroaa”.³⁹

Jos ei Uuden Auran suosiollinen suhtautuminen Käpyyn ole itsestäänselvä vielä eroanomusta uutisoidessa, ei sen muutamaa kuukautta myöhemmin julkaisema Kävyille osoitettu jäähyväispuheenvuoro jätä enää asian suhteen arvailun varaa:

- - Aleksi Käpy on niitä miehiä, joille ei tee mieli puhua simasuulla, niin täynnä kuin mieli onkin kiitossanoja, Aleksi Käpy on persoonallisuus, omalaatuisimpia ja voimakkaimpia, mitä ihmisten joukossa tavata saattaa. Sellaiselle sanoo kernaimmin lyhyesti: kiitos siitä, mitä olet ollut tälle Turun yhteiskunnalle. - -⁴⁰

Jälleen Kävyen edustavalla muotokuvalla varustetussa kirjoituksessa on jokaisen kappaleensa osalta kiittäviä ja kehuja ilmauksia yllä olevan otteen hengessä. Kirjoituksen asennetta voi luonnehtia liioittelematta palvovaksi.⁴¹ Jutussa viitataan Kävyen muuttavan Helsinkiin, mikä liittyy hänen uuteen virkaansa Kansallis-Osake-Pankin notariaattiosaston johtajana.

---

³⁷ Björne 1977, s. 404

³⁸ Uusi Aura 17.1.1925

³⁹ Työväenjärjestöjen Tiedonantaja 17.1.1925

⁴⁰ Uusi Aura 1.3.1925

⁴¹ Uusi Aura 1.3.1925

Siinä missä Uusi Aura on ollut Kävyä puolella kieltolakituomion tapahtumien osalta, on sosiaalidemokraattinen Kansan Lehti ja vasemmistoradikaalista liikettä edustanut Työväenjärjestöjen Tiedonantaja uutisoineet asiasta kriittisesti.

Kansan Lehti on 27. elokuussa 1924, kun tieto Käpyä vastaan nostetusta syytteestä on tullut julki, julkaissut asiasta uutisen. Uutisessa kerrotaan Kävyä toikkaroinnista. Lisäksi lehti kertoo, että asia on ollut ”hiljaisessa käymistilassa”, kun sanomalehtikirjoituksissa Helsingin raittiuslautakunnan puheenjohtaja ja Helsingin poliisimestari ovat väitelleet asiasta nimiä mainitsematta.⁴² Uutista voi pitää kattavana ja sävyltään neutraalina.

Samana päivänä julkaistu Työväenjärjestöjen Tiedonantajan uutisointi on asiasisällöltään pitkälti sama kuin Kansan Lehden jutussa. Yksi jutun virke avaa hyvin lehden kriittistä ennakoasennetta Käpyyn: ”On kai tarpeetonta tämän yhteydessä huomauttaa, että Käpy on tunnetun Turun hovioikeuden presidentti, joka on antanut monet tuomiot poliittisissa jutuissa, kuten viimeiseksi SSTEP:n jutussa, jonka tuomion perusteet esim. ruotsalainen oikeusoppinut tri Söderqwist toteaa kokonaan Suomen lakiin perustumattomaksi ja vääräksi.”⁴³ Uutisessa käy ilmi, että Käpy on hyvin tunnettu henkilö, johon lehti suhtautuu kielteisesti. Uutisessa käytetään herra- ja herrasmies- käsitteitä ilmeisen ivallisessa merkityksessä erotuksena lehden edustamasta työväestä. Tällä on todennäköisesti haluttu tehdä eroa lehden lukijakunnan ja ”herrojen” välillä, jotka on koettu luultavasti asemaltaan etuoikeutetuiksi ja olemukseltaan naurettavaksi.

Työväenjärjestöjen Tiedonantajan julkaisema kritiikki saa jatkoa seuraavana päivänä 28.8.1924 ilmestyneessä jutussa, jossa painotetaan ristiriitaa, että ”ei-raittiita henkilöitä kieltolakimaassa suvaitaan tuomareina, vieläpä ylemmissä tuomioistuimissa”. Jutussa painotetaan, että kyseessä on nimenomaan hovioikeuden presidentti, ja todetaan, että ”Turun hovioikeus on langettanut suunnattoman määrän kuritushuonetuomioita mm. sadoille työläisille sen johdosta, että nämä kuuluneet johonkin työväenjärjestöön, jota hovioikeus on pitänyt kommunistisena”, mikä kuvaa hyvin ääri vasemmiston kielteistä suhtautumista oikeuslaitokseen. Juttu loppuu vielä pilkalliseen spekulatioon siitä, onko Käpy ollut

---

⁴² Kansan Lehti 27.8.1924

⁴³ Työväenjärjestöjen Tiedonantaja 27.8.1924.

mahdollisesti humalassa ollessaan tuomitsemassa kommunisteja: ”Ovatko hänen antamansa tuomiot wiinahöyryjen hämentämien (sic) aivojen sanelemia?”⁴⁴

Vahingoniloinen on myös Liiton kolumni, joka on julkaistu samalla viikolla kuin edellä olevat Kansan Lehden ja Työväenjärjestöjen Tiedonantajan jutut. Liiton kolumnin otsikko kuuluu ”Ketähän varten se kieltolaki oikeastaan tehtiin?”, ja se hauskein sanakääntein arvostelee Käpyä mm. siitä, että Käpy itse on vuoden 1907 valtiopäivillä ollut anomassa kieltolakia maahan.⁴⁵ Huomioiden, että kyseessä on oululainen maalaisliittoa edustava lehti, voi tämän nähdä esimerkkinä siitä, ettei asiasta pilkan teko ole vaatinut vahvaa poliittista vastakkainasettelua polttoaineeksi. Juopottelutapauksen ilmentämä tekopyhyys itsessään on riittänyt tekemään koko kuviosta naurettavan ja täten ns. helpon maalin uutistoimituksille.

Kansan Lehdessä ja Liitossa ei ole Kävyn tuomioon liittyviä uutisia ennen Kävyn eroilmoituksen uutisointia 17. tammikuuta 1925. Uutiset ovat lyhyitä tiedotustyyllisiä sävyiltään neutraaleja uutisia.⁴⁶

Pilkaavuutensa omana kokonaisuutena käsittelyn ansaitsee Työväenjärjestöjen Tiedonantajan pakinoitsija, joka käyttää nimimerkkiä Inkvisiittori. Elokuun 27. päivä, jolloin syytteistä Käpyä vastaan on ensimmäisen kerran uutisoitu, on julkaistu pakina otsikolla ”Wanha, sairas herra-poloinen”. Siinä käydään tapahtumat seikkaperäisesti näennäisen pöyristyneen ja liioittelevaan sävyyn läpi. Pakinan otsikko viittaa Helsingin poliisimestarin luettelemaan tekosyihin, joista hän totesi yhden kolmesta kiinniotetusta olleen vanha hyvin sairaaloinen mies, jonka käynti oli sairauden vuoksi horjuva. Kävyn ikää (53 vuotta) liioitellen ihmetellään, että miten siinä iässä oleva ihminen voi olla niin sairas. Lisäksi pakinoitsija spekuloi, että raastuvassa, hovissa ja luultavasti korkeimmassa oikeudessa selvitetään, mitä sairautta Käpy on sairastanut. Pitkähkön tekstin oheen on liitetty karikatyyri Kävystä, jossa hänestä on tehty turpean ja äreän näköinen mies, jolla on silmäpussit muurautunut umpeen.⁴⁷

Sama tyyli jatkuu *Inkvisiittorin* muissakin Kävyn tapausta käsittelevissä pakinoissa. Sarkastisen ivallinen sävy on toiminut hyvin poliittisen vastustajan pilkkaamisessa. Juopottelujuttuun on liittynyt niin monia juridisia ja moraalisia ristiriitaisuuksia, että

---

⁴⁴ Työväenjärjestöjen Tiedonantaja 28.8.1924

⁴⁵ Liitto 29.8.1924

⁴⁶ Kansan Lehti, Liitto 17.1.1925

⁴⁷ Työväenjärjestöjen Tiedonantaja 27.8.1924

näennäisen yksinkertainen, taivasteleva kirjoittajan ääni on omiaan tekemään Kävyä naurunalaiseksi. Elokuun 30. päivänä julkaistussa tekstissään hän tuo esiin oikeudenkäynnin käsittelyyn liittynyttä suhmurointia. Tammikuun 2. päivä 1925 julkaistu ”Vuoden 1924 tilinpäätös -pakinnassa Kävyä tapausta sivutaan lyhyelti. Kävyä eroa käsittelevässä 19. tammikuuta julkaistussa pakinnassa arvellaan Kävyä jäävän lihavalta valtion eläkkeelle ja muistellaan punikkien (eli vasemmistolaisten) olleen kovilla Kävyä presidenttikaudella, mutta että viinajutuissa Käpy on alentanut tuomioita (tämän paikkansapitävyyttä voi epäillä). Lisäksi pakinnassa todetaan eron olleen ensimmäinen hyvä teko Kävyä elämässä.⁴⁸

Pakinnoiden lukumäärä jo itsessään osoittaa, että huomiota tapaukseen on haluttu pitää yllä ääri vasemmistolaisista koostuvassa lukijakunnassa. Lisäksi huomionarvoista Työväenjärjestöjen Tiedonantajan toiminnassa on se, että se on ainut lehti, joka piti yllä selvästi kriittistä kirjoitustapaa Käpyä kohtaan vielä pitkään langettavan tuomion jälkeen. Liitto ja Kansan Lehdet olivat jo menettäneet kiinnostuksen tapauksen moralisointiin jo pian tuomioistuimen langettavan tuomion jälkeen.

Summaten voidaan todeta, että uutisoinnin sävyerot havainnollistavat 1920-luvun poliittisesta ilmapiiriä. Ääri vasemmistoa edustanut Työväenjärjestöjen Tiedonantaja on suhtautunut tapaukseen selvästi intohimoisimmin, kun sosiaalidemokraattinen Kansan Lehti ja maalaisliitto edustanut Liitto ovat suhtautuneet tapaukseen yleisen kielteisesti. Oikeistolaiset lehdet taas eivät ole julkaissut mitään kriittistä Käpyyn liittyen, ja kun Käpy on hovioikeuden, ovat oikeistolehdet kiitelleet ja ylistäneet Käpyä.

---

⁴⁸ Työväenjärjestöjen Tiedonantaja 30.8.1924, 2.1.1925, 19.1.1925

4 Johtopäätökset

Alexi Käpy kuoli 62-vuotiaana 5. joulukuuta 1933. Lakimieheensä julkaistussa muistokirjoituksessa hänen todetaan olleen suomenkielisen lakimieskunnan parhaita edustajia, jota leimasi lakimiehenä hyvä arvostelukyky ja tunnollisuus ja ihmisenä hyväntahtoisuus ja koruttomuus.⁴⁹ Vaikka muistokirjoituksiin kuuluvat korulauseet, puoltavat useat tässä tutkimuksessa käytetyt lähteet hänestä kuvaa asiallisena, osaavana ja asioihin keskittyneenä miehenä, joka ei ollut kiinnostunut itsensä korostamisesta. *Honka* kirjoittaa muistelmissaan, että Käpy oli ”itsenäinen, päättäväinen ja hyvä tuomari”, ”toisella poliittisella tai kielellisellä kannalla olevienkin keskuudessa ehdoton auktoriteetti”, ja toisaalta ”lihavahko, kaljupäinen ja esiintymisessään vähemmän huoliteltu”.⁵⁰ Uskallan väittää, että Käpy oli aidosti esimiehenä ja kollegana pidetty henkilö, eikä siten muistokirjoituksessa mainittu ole ollut pelkkää tilanteen vaatimaa jargonia.

Selvänä tämän tutkimuksen tuottamana johtopäätöksenä on, että Käpy luopui hovioikeuden presidenttiydestä nimenomaan juopottelujutun tähden. Väite perustuu selvään ajalliseen yhteyteen tuomion ja eroamisen välillä, sekä *Hongan* muistelmissa todettuun. Näin ollen ”sairaus”, joka aikanaan salonkikelpoisena selityksenä muodostettiin perustelemaan Kävyen eroa, on osoitettu eroamisen syynä vääräksi. Asialla on sikäli väliä, että tämä kaunisteltu versio eron syystä elää vieläkin esimerkiksi Käpyä koskevassa kansallisbiografian artikkelissa.

Lehdistövertailun tulosta voi pitää odotettavana: poliittista vastapuolta edustaneet vasemmistolehdet suhtautuivat juopottelujuttuun kriittisesti ja uutisoivat asiasta koväänisesti, kun oikeistolaiset lehdet vaikenivat koko asiasta. Tulosta voi pitää ajan henkeä havainnollistavana.

Sortovuosien 1899–1905 ajan Kävyen poliittisista asenteista ei tässä tutkimuksessa onnistuttu tekemään pitäviä johtopäätöksiä, mutta eri versioilla spekulointia voi pitää havainnollistavana. Asian käsittely tuo esiin niitä realiteetteja, joiden ehdoilla vuosisadan alussa toimineen tuomarinuraa aloittavan oli huomioitava.

---

⁴⁹ Lakimies 01.01.1933, nro IV, s. 67

⁵⁰ Honka 1972, s. 112–113